

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
KOULUTUKSEN TUTKIMUSLAITOS

Ohjausalan koulutusten rakenteita ja sisältöjä käsittelevä selvitys

Erityisasiantuntijat Helena Kasurinen ja Raimo Vuorinen
Julkaisuseminaari 5.6.2024

Selvityksen taustaa

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
KOULUTUKSEN TUTKIMUSLAITOS

Ohjauksen kehittämisen RRF-hankekokonaisuus kattaa osaamiskuvausten ja koulutuksen rakenteita ja sisältöjä koskevan selvityksen lisäksi ohjauksen tila-arvion, kehikon elinikäisen ohjauksen laadun varmistamiselle ja seurantaan, uraohjaustaitojen määrittelyn ja täydennyskoulutukset

<https://peda.net/hankkeet/elotori/elinikaisten-ohjauksen-valtakunnallinen-kehittaminen-2022-202>

Lähtökohtana ELO-strategia> Elinikäisen ohjauksen strategiaa laadittaessa tunnistettiin yhdeksi keskeiseksi haasteeksi ohjausosaamisen kehittämistarpeet:

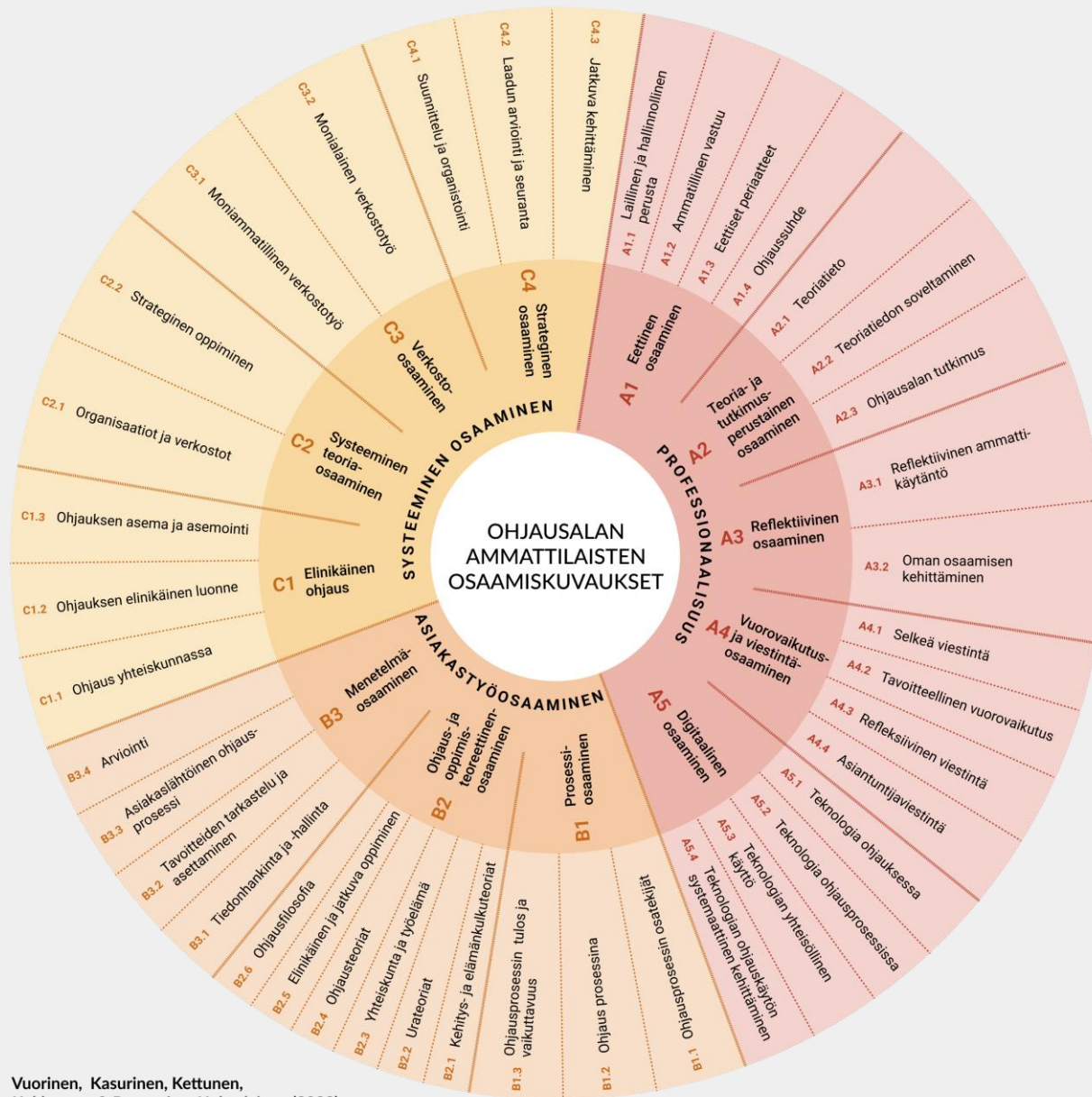
- Ohjauksen kenttä on laaja, ohjauksellinen työ eri sektoreilla on lisääntynyt
- Ohjaustyötä tekevien osaaminen vaihtelee erilaisten koulutustaustojen mukaan
- Ohjausalan laadun varmistamiseksi on kuvattava, millaista on se osaaminen, jota ohjausalan ammattilaisilla tulee olla
- On pystyttävä luottamaan siihen, että elinikäistä ohjausta tarjoavilla henkilöillä on riittävät tiedot ja ammattitaito, ja että he noudattavat asianmukaisia eettisiä toimintaperiaatteita
- Ohjausalan täydennyskoulutus on kokonaisuudessaan tarjontalähtöistä, osallistumismahdollisuudet koulutukseen vaihtelevat alueellisesti
- Globaalit haasteet ovat luoneet erityisiä täydennyskoulutuksen tarpeita (liittyen mm. vihreään siirtymään ja kestävään ohjaukseen, sukupuolitietoisuuteen, kansainvälisyysosaamiseen)

Ohjausalan koulutusten rakenteita ja sisältöjä käsittelevä selvitys

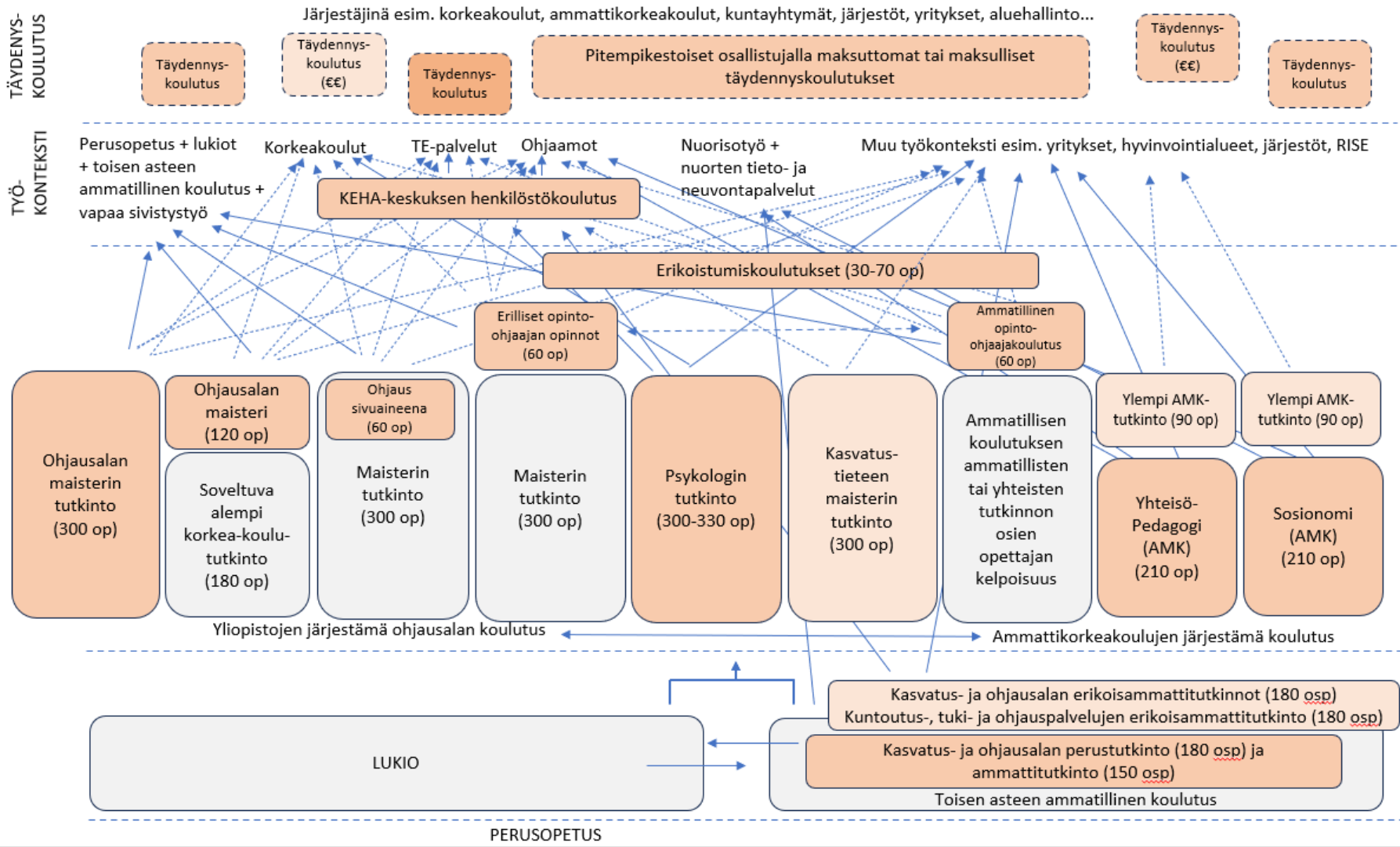
JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
KOULUTUKSEN TUTKIMUSLAITOS

- kuvaa ohjausalan suomen- ja ruotsinkielisten koulutusten rakenteita ja sisältöjä vuosina 2020-2023 sekä arvioi koulutusrakenteiden toimivuutta ja kehittämistarpeita.
 - professioammatteluihin johtavia ja ohjauksen tehtäviin kelpoisuuden tuottavia korkea-asteen koulutuksia, opintoja ja tutkintoja; (*opinto-ohjaajakoulutus & psykologikoulutus*)
 - toiseen asteen ammatillisessa koulutuksessa sekä ammattikorkeakouluissa järjestettäviä tutkintotavoitteisia koulutuksia, jotka mahdollistavat työllistymisen ohjauksellisiin tehtäviin eri toimintaympäristöissä;
 - eri organisaatioiden järjestämää ohjausalan täydennys- ja jatkokoulutusta.

Vuorinen, Kasurinen, Kettunen,
Kukkaneva & Ruusuvirta-Uuksulainen (2023)

Yhteenvedo ohjausalan tutkintoon ja kelpoisuuteen tähtäävistä koulutuksista, täydennyskoulutuksesta sekä yleisimmistä koulutuksen jälkeisistä työllistymismahdollisuuksista

Avoimien yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen ohjaukseen liittyvä koulutustarjonta

KOULUTUSVÄYLÄT OHJAUSALAN TEHTÄVIIN

1	OHJAUSALAN KOULUTUSRAKENNE	14
2	KOULUTUTUSMÄÄRÄT JA KOULUTUKSIIN HAKEUTUMINEN.....	24
	Ohjausalan koulutusmäärät ja koulutuksiin hakeutuminen yliopistoissa ja ammatillisissa opettajakorkeakouluissa.....	24
	Koulutusmäärät ja koulutuksiin hakeutuminen ammattikorkeakouluissa ja ammatillisessa koulutuksessa	37
3	OHJAUKSEN PROFESSIOAMMATTIEN KOULUTUS.....	49
	Opinto-ohjaajien koulutusten sisällöt	49
	Psykologikoulutus.....	84
4	OHJAUKSEEN LIITTYVÄT KORKEAKOULUJEN ERIKOISTUMISKOULUTUKSET	90
	Uraohjauksen erikoistumiskoulutus 30 op.....	91
	Työ- ja organisaatiopsykologian erikoistumiskoulutus 30 op	95
	Työ- ja organisaatiopsykologian erikoispsykologikoulutus 70 op	96
5	MUU TUTKINTOTAVOITTEINEN OHJAUSALAN KOULUTUS	98
	Kasvatustieteen maisterin tutkinto	99
	Ohjausalaan liittyvät ammattikorkeakoulututkinnot	100
	Kasvatus- ja ohjausalan perustutkinto, ammattitutkinto ja erikoisammattitutkinnot.....	105
6	OHJAUSALAN TÄYDENNYS- JA JATKOKOULUTUS	110
	Työnohjaajakoulutus.....	110
	KEHA-keskuksen koulutustarjonta.....	111
	Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittama täydennyskoulutus.....	114
	Opetushallituksen rahoittamat koulutukset.....	114
	EU-rahoitteiset täydennyskoulutukset.....	118
	Aluehallintovirastojen järjestämä täydennyskoulutus.....	120
	ELY-keskusten järjestämät verkostoitumistilaisuudet	121
	Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksen koulutustarjonta (RSKK)....	122
	Muu maksullinen täydennyskoulutus.....	123
	Ohjausalan tieteellinen jatkokoulutus.....	125

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
KOULUTUKSEN TUTKIMUSLAITOS

7	YHTEENVETO OHJAUSALAN KOULUTUKSEN RAKENTEISTA JA SISÄLLÖISTÄ	126
8	OHJAUSALAN OPINTOIHIN OSALLISTUMINEN.....	134
	Ohjausalan opintoihin osallistuminen yliopistoissa ja ammatillisissa opettajakorkeakouluissa.....	134
	Ohjausalan opintoihin osallistuminen soveltuvilla ammatillisilla osaamisaloilla	138
9	TYÖELÄMÄÄN SIOJITTUMINEN JA TYÖLLISTYMINEN.....	143
	Peruskoulun ja lukion opinto-ohjaajaksi (KM) valmistuneiden työllistyminen ja sijoittuminen	143
	Ohjausosaamista vahvistavien perus-, ammatti- ja erikoisammattitutkinnon suorittaneiden työllistyminen	146
	Avoimet työpaikat.....	147
10	OHJAUSALAN KOULUTUSTEN RAKENTEIDEN JA SISÄLTÖJEN KEHHITTÄMINEN	150
	Ohjausalan koulutuksen ja ohjaustyön vetovoima.....	150
	Osaamisen kehittäminen	152
	Ohjaajakoulutusten aloituspaikat	155
	Koulutuksen rakenteellinen kehittäminen	158
	Kehittämisehdotukset.....	163

Ohjausalan koulutusten rakenteita ja sisältöjä käsittelevä selvitys

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
KOULUTUKSEN TUTKIMUSLAITOS

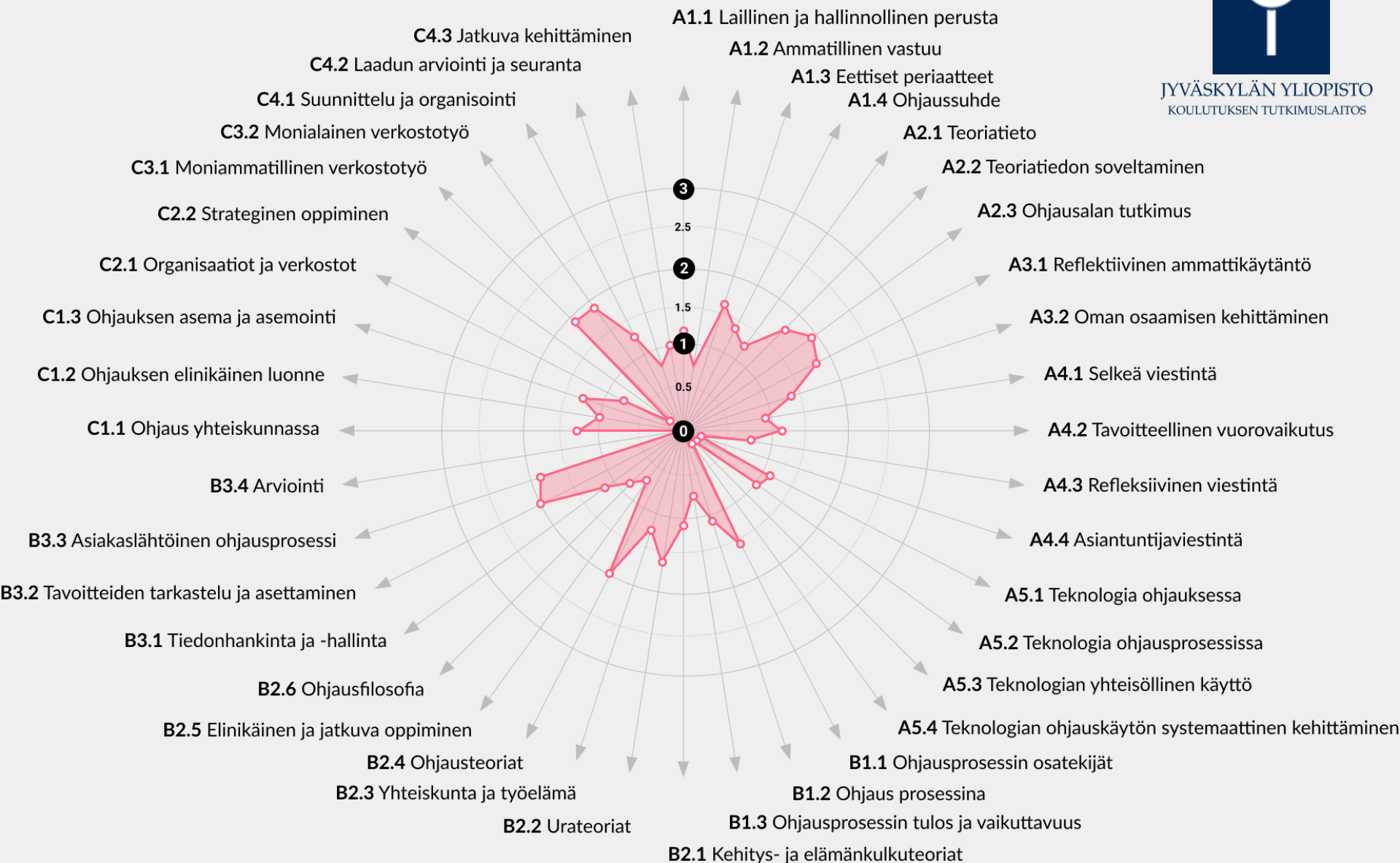
- Suomessa ei ole aiemmin kartoitettu ohjausalan koulutusten tavoittelemaa osaamista.
- Ohjausalan osaamiskuvaus (Vuorinen ym., 2023) tarjoaa kehikon, jonka avulla on ollut mahdollista hahmottaa osaamisen painopistealueet ja kapeikot koulutuksissa.
 - Tavoitteena oli tunnistaa, minkälaista osaamista nykyisissä koulutuksista valmistuneilta ohjausalan ammattilaisilta odotetaan.

Ohjauksen professioammattien koulutusten opetussuunnitelmien analyysi

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
KOULUTUKSEN TUTKIMUSLAITOS

- Koulutusten opetussuunnitelmien analyysissä kartoitettiin, minkälaista ohjausalan osaamista koulutuksessa tavoitellaan, mitkä ovat sisältöjen painopisteet ja millaisia toteutustapoja käytettiin opetuksen järjestämisessä.
- Koulutusten opetussuunnitelmien sisältöjä tarkasteltiin toimeksiannon mukaisesti suhteessa syksyllä 2023 julkaistun ohjausalan ammattilaisten osaamiskuvauksia koskevan ehdotuksen (Vuorinen, Kasurinen, Kettunen ym., 2023) viitekehykseen.

Poimintoja koulutusten sisällöistä

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
KOULUTUKSEN TUTKIMUSLAITOS

- Opetussuunnitelmien mukaan opinto-ohjaajien tutkintotavoitteisessa ja pätevyitysmiskoulutuksessa pyritään saavuttamaan vahva asiakastyöosaaminen, johon sisältyy ohjausteorioiden ja -menetelmien hallinta.
- Elinikäisen ohjauksen strategiassa listattujen ohjauksen painopistealueiden osalta, ohjaustyön eettinen osaaminen, kieli-, kulttuuri- ja sukupuolitietoisuus, sosiaalinen oikeudenmukaisuus ja syrjäytymisen ehkäisy sekä joiltakin osin kestävä kehitys sisältyvät opinto-ohjaajakoulutusten opetussuunnitelmiin.

Poimintoja koulutusten sisällöistä

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
KOULUTUKSEN TUTKIMUSLAITOS

- Digitaalinen osaaminen, urasuunnittelutaitojen tunnistaminen ja ohjausosaaminen sekä erityisen tuen tarpeiden huomioiminen ohjauksessa kuuluivat vain joidenkin koulutusten opinto-ohjelmaan.
- Ohjausprosessien vaikuttavuuden ja tuloksellisuuden arviointiosaaminen oli yksi kaikkien ohjausalan koulutusten katvealueita.

Poimintoja koulutusten sisällöistä

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
KOULUTUKSEN TUTKIMUSLAITOS

- Uraohjauksen erikoistumiskoulutuksen opetussuunnitelmien analyysin mukaan niiden sisällöt ovat hyvin lähellä ohjausalan tutkintotavoitteisten ja opinto-ohjaajan kelpoisuuden antavien koulutusten opetussuunnitelmien sisältöjä.
- Uraohjauksen erikoistumiskoulutusten opetussuunnitelmissa pääpaino on keskeisten ura- ja ohjausteorioiden soveltamisessa ohjaustyössä, ja tavoiteltu osaaminen sijoittuu pääasiassa ohjausalan ammattilaisten osaamiskuvausten tasolle yksi
- Jo olemassa olevan alan peruskoulutuksen kanssa päällekkäisten sisältöjen sijaan uraohjauksen erikoistumiskoulutusten tulisi vahvistaa alalla jo työskentelevien asiantuntijuutta sekä mahdollistaa laajempi näkökulma oman organisaation perustehtävän ja alan kehittämiseen. Tämä edellyttäisi uraohjauksen erikoiskoulutuksen sisältöjen kohdentamista vähintään ohjausalan osaamiskuvausten tasoille kaksi ja kolme.

Koulutusrakenteisiin liittyvät ehdotukset

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
KOULUTUKSEN TUTKIMUSLAITOS

EHDOTUKSET	VASTUUTAHO
TE-palveluiden sekä työllisyysalueiden työvoimapalveluiden asiantuntijoiden kelpoisuus määritellään lainsäädännössä. Tämä varmistaa ohjauspalvelujen saavutettavuuden, laadun ja vaikuttavuuden.	Työ- ja elinkeinoministeriö
Ohjausalan koulutus opinto-ohjaajien, oppilaanohjaajien ja psykologien osalta on tarkoituksenmukaista säilyttää eurooppalaisen tutkintorakenteen tasolla 7.	Opetus- ja kulttuuriministeriö
Perustetaan valtakunnallinen ohjaajarekisteri (esim. osana opettajarekisteriä), joka toimii sekä ammattilaisten että työnantajien resurssina ja tukee ohjausalan laadun seurantaa ja kehittämistä.	Opetus- ja kulttuuriministeriö

Koulutusrakenteisiin liittyvät ehdotukset

EHDOTUKSET	VASTUUTAHO
<p>Perustetaan valtakunnallinen ohjausalan täydennyskoulutuskalenteri osaksi Jatkuvan oppimisen digitalisaatio-ohjelmaa (2021–2025), niin että se on yhteinen sekä koko koulutusjärjestelmää kattavaa ja hallinnonrajat ylittävää jatkuvan oppimisen digitaalista palvelukokonaisuutta että kaikki korkeakoulut kattavaa korkeakoulutuksen digitalisaation ja joustavan oppimisen kokonaisuutta (Digivisio 2030).</p>	<p>Opetus- ja kulttuuriministeriö Työ- ja elinkeinoministeriö</p>
<p>Perustetaan tietovaranto ohjaajakoulutuksen aloituspaikkojen ajantasaiseen seurantaan valtakunnallisesti ja alueellisesti. Tällainen tietovaranto tukee koulutuksen suunnittelua, resurssien kohdentamista sekä tulevaisuuden työvoimatarpeiden ennustamista.</p>	<p>Opetus- ja kulttuuriministeriö Työ- ja elinkeinoministeriö</p>
<p>Opetustoimen henkilöstökoulutuksen rahoitus tulisi säilyttää Opetushallituksen hallinnoimana toimintana. Tällä varmistetaan opetustoimessa työskenteleville ohjausalan ammattilaisille mahdollisuus säännölliseen täydennyskoulutukseen.</p>	<p>Opetus- ja kulttuuriministeriö.</p>

Koulutusrakenteisiin liittyvät ehdotukset

EHDOTUKSET	VASTUUTAHO
Opetustoimen henkilöstökoulutusten sisältöjen valinta perustuu entistä vahvemmin ajantasaiseen arviointi- ja tutkimustietoon.	Opetushallitus
Opetustoimen henkilöstökoulutukseen integroidaan tarkemmat seurantakohteet ja toteutuneiden koulutusten vaikuttavuuden arvioimiseksi osana kansallista tiedolla johtamista.	Opetushallitus
Ohjausalan koulutus rakennetaan modulaariseksi ja se perustuu ohjausalan osaamisen viitekehykseen. Yhdenmukainen rakenne edistää tiedolla johtamista, koulutusrakenteiden arviointeja, koulutuksen määrällistä jatkuvaa seurantaa sekä toimijoiden yhteistä tiedonmuodostusta alan kokonaistilanteesta ja kehittämistavoitteista.	Opetus- ja kulttuuriministeriö Työ- ja elinkeinoministeriö
Ohjausalan koulutusten järjestäjiä kannustetaan rakentamaan modulaarinen ja osaamisperustainen opetussuunnitelma. Opintokokonaisuuksien (moduulien) sisällöt yksilöidään ohjausalan osaamiskuvauksiin pohjautuen (esim. A1.1 Laillinen ja hallinnollinen perusta).	Ohjausalan koulutuksen järjestäjät

Koulutusrakenteisiin liittyvät ehdotukset

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
KOULUTUKSEN TUTKIMUSLAITOS

EHDOTUKSET	VASTUUTAHO
<p>Koulutusyksiköt kehittävät yhteistyössä Opintopolku.fi - palvelun kanssa kattavat kuvaukset vaihtoehtoisista opintopoluista ohjausalan eri tehtäviin. Opintopoluissa kuvataan, miten ohjauksen asiantuntijuutta voidaan kehittää eri koulutusasteilla - toiselta asteelta ammattikorkeakouluihin ja yliopistoihin - muodostaen koulutustarjonnan jatkumon. Nämä koulutusväylät integroidaan osaksi Jatkuvan oppimisen digitaalista ekosysteemiä sekä ohjaajille rakennettavaa sisältökokonaisuutta.</p>	<p>Opetus- ja kulttuuriministeriö Työ- ja elinkeinoministeriö Opetushallitus Tutkintotavoitteisen koulutuksen järjestäjät Ohjausalan koulutuksen järjestäjät</p>
<p>Ohjausalan koulutusten järjestäjiä kannustetaan tehostamaan yhteistyötä, jossa yhden koulutusyksikön erikoisosaamiseen pohjautuva opintokokonaisuus olisi valtakunnallisesti kaikkien yksiköiden käytössä joko valinnaisena osana peruskoulutusta, avoimina korkeakouluopintoina tai erikoistumiskoulutuksena.</p>	<p>Ohjausalan koulutuksen järjestäjät</p>

Koulutusrakenteisiin liittyvät ehdotukset

EHDOTUKSET	VASTUUTAHO
<p>Täydennyskoulutusten järjestäjiä kannustetaan kuvaamaan järjestämänsä koulutus osaamisperustaisina kokonaisuuksina ja yksilöimään, mihin ohjausalan osaamiseen (esim. A1.1 Laillinen ja hallinnollinen perusta) tarjottu koulutus kohdentuu, ja miltä osin se päivittää tai täydentää peruskoulutuksen aikana hankittua osaamista. Tämä mahdollistaa läpinäkyvämmän jatkumon perus- ja täydennyskoulutuksille.</p>	<p>Ohjausalan täydennyskoulutusten järjestäjät</p>
<p>Pienten osaamiskokonaisuuksien suorittamiseksi koulutukseen pääsyä tulee entisestään joustavoittaa. Hakumenettelyjä kehitetään edelleen parantaa kouluttautumismahdollisuuksien saatavuutta. Opiskelijavalintoja tulisi kohdentaa myös niin, että koulutus mahdollistuisi nykyistä laajemmin esimerkiksi heikossa työmarkkina-asemassa oleville.</p>	<p>Ohjausalan täydennyskoulutusten järjestäjät</p>
<p>Kansallinen ohjausalan osaamiskuvausten hyödyntäminen arviointivälineenä sisällytetään osaksi ohjauksen kansallista laadunvarmistusprosessia koulutusyksiköissä.</p>	<p>Ohjausalan koulutuksen järjestäjät</p>

Koulutusrakenteisiin liittyvät ehdotukset

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
KOULUTUKSEN TUTKIMUSLAITOS

EHDOTUKSET	VASTUUTAHO
<p>Kootaan valmistuvilta opiskelijoilta systemaattisesti palautetta siitä, missä määrin koulutuksen aikana asetetut osaamistavoitteet on koettu saavutetuiksi.</p>	<p>Ohjausalan koulutuksen järjestäjät Ohjausalan täydennyskoulutusten järjestäjät</p>
<p>Korkeakoulujen erikoistumiskoulutusten rahoitus tulisi säilyttää ja varmistaa, että niiden sisällöt vastaavat opetus- ja kulttuuriministeriön (2013) esittämiä periaatteita ja tavoitteita korkeakoulujen järjestämälle erikoistumiskoulutukselle.</p>	<p>Opetus- ja kulttuuriministeriö</p>

Koulutussisältöihin liittyvät ehdotukset

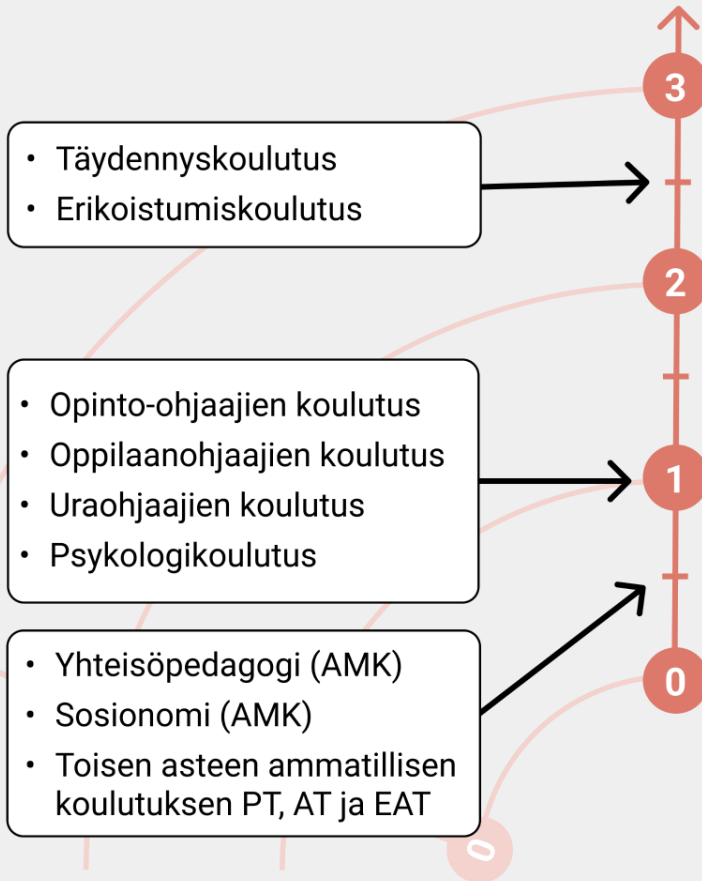

EHDOTUKSET	VASTUUTAHO
<p>Sisällytetään ohjausalan professioammattien opetussuunnitelmiin ohjausalan osaamiskuvauksissa kuvattu osaaminen, vähintään osaamistasolla 1.</p>	<p>Ohjausalan koulutuksen järjestäjät</p>
<p>Ohjausalan koulutusten järjestäjiä kannustetaan vahvistamaan opetussuunnitelman sisältöjä seuraavilla vähälle huomiolle jääneillä osaamisalueilla: digitaalinen osaaminen, kehittämis- ja arviointiosaaminen, systeeminen osaaminen, jatkuva kehittäminen ja laajempi teoriaosaaminen.</p>	<p>Ohjausalan koulutuksen järjestäjät</p>
<p>Ohjausalan koulutusten opetussuunnitelmia kannustetaan rakentamaan tieto- ja osaamisperustaiseksi.</p> <p>Tämä mahdollistaa aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen sekä opiskelijoiden oman osaamisen kehittämisen arvioinnin. Modulaarinen tutkintorakenne helpottaa ylemmillä koulutusasteilla aiemmin opitun tunnistamista ja tunnustamista osana henkilökohtaista opinto- tai kehityssuunnitelmaa.</p>	<p>Ohjausalan koulutuksen järjestäjät</p>

Ohjausalan koulutusten sisältöihin liittyvät ehdotukset

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
KOULUTUKSEN TUTKIMUSLAITOS

Osaamistaso 3 – Ohjaajalla on monipuolista osaamista osaamisalueesta. Hän hallitsee asioita laajasti kokonaisuutena, osaa toimia luovasti ja joustavasti, osaa kehittää osaamisalueeseen kuuluvia asioita ja löytää uusia ratkaisu- ja toimintamalleja.

Osaamistaso 2 – Ohjaajalla on osaamisalueesta hyvä tietoperusta ja hän soveltaa sitä joustavasti ja monipuolisesti työssään.

Osaamistaso 1 – Ohjaajalla on työssä tarvittavaa perusosaamista. Ohjaaja saavuttaa alan peruskoulutuksessa vähintään tämän tason.

Osaamistaso 0 – Ohjaajalla ei vielä ole kyseisen alueen osaamista. Tällainen tilanne voi johtua esimerkiksi siitä, että hän on vastikään saanut kyseistä osaamista sisältävän työtehtävän vastuulleen

Koulutussisältöihin liittyvät ehdotukset

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
KOULUTUKSEN TUTKIMUSLAITOS

EHDOTUKSET	VASTUUTAHO
<p>Uraohjauksen erikoistumiskoulutusten tämänhetkiset sisällöt ovat ohjausalan ammattilaisten osaamiskuvausten tasolla 1. Tämänhetkisiä sisältöjä on jatkossa tarkoituksenmukaista tarjota avoimen yliopiston ja avoimen ammattikorkeakoulun kautta. Tällä vastataan joustavammin osaamistarpeisiin ja osallistujien mahdollisuuteen jatkuvaan oppimiseen oman aikataulun ja taloudellisten edellytysten mukaisesti.</p>	<p>Ohjausalan koulutuksen järjestäjät Avoimet yliopistot ja avoimet ammattikorkeakoulut</p>
<p>Uraohjauksen erikoistumiskoulutusten sisältöjä on jatkossa tarkoituksenmukaista kehittää vastaamaan paremmin opetus- ja kulttuuriministeriön (2013) esittämiä periaatteita ja tavoitteita korkeakoulujen järjestämälle erikoistumiskoulutukselle.</p>	<p>Opetus- ja kulttuuriministeriö Ohjausalan koulutuksen järjestäjät</p>
<p>Ohjausalan koulutusten sisältöjä tulisi syventää ja laajentaa ohjauksen elinikäisen luonteen näkökulmasta, jotta opinto-ohjaajat voivat joustavasti siirtyä eri tehtäviin työelämässä ja toimia oman alansa kehittäjinä.</p>	<p>Ohjausalan koulutuksen järjestäjät</p>